

Jaarverslag 2014 CultuurPrimair 3.0

Artiance centrum voor de Kunsten / CultuurPrimair
Alkmaar, Bergen, Graft de Rijp, Schermer

Penvoerder: Artiance centrum voor de Kunsten
Canadaplein 3
1811 KE Alkmaar

Contactpersoon: Tamara Roos
t.roos@artiance.nl / t.roos@cultuurprimair.nl
072-5404335

CultuurPrimair

CultuurPrimair wordt sinds 2005 georganiseerd door Artiance. Het is het centrale loket voor cultuuraanbieders en scholen uit Alkmaar, Bergen, Graft-de-Rijp, Schermer én Heerhugowaard. In schooljaar 2013-2014 vonden er 27.851 leerling-bezoeken plaats binnen Bureau CultuurPrimair (inclusief Heerhugowaard). Er deden 24 cultuuraanbieders mee uit bovengenoemde gemeentes. In bijlage 2 vind u de leerling-bezoeken per gemeente (hier is Heerhugowaard en Langedijk uitgehaald, omdat deze leerlingen niet via Bureau CultuurPrimair Alkmaar liepen)..

Het innovatieproject CultuurPrimair 3.0 is inhoudelijk en organisatorisch gekoppeld aan het reeds bestaande cultuureducatieprogramma CultuurPrimair. CultuurPrimair 3.0 heeft als doel om cultuuractiviteiten beter te integreren in het curriculum van de school en de samenwerking tussen onderwijs- en cultuursector te intensiveren en verbeteren.

Een Culturijtraject

De kern van CultuurPrimair 3.0 is de Culturij. De Culturij is de plek waar leerkrachten en cultuuraanbieders samen bouwen aan cultuuronderwijs. Waar moet cultuuronderwijs over gaan? Wat moeten de leerlingen doen en ervaren? Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid van leerkracht en cultuuraanbieder.

In de Culturij stapt de leerkracht samen met een cultuuraanbieder uit CultuurPrimair het ontwerptraject in. Ze worden daarbij begeleid door een Culturijcoach, zodat het proces op tijd en binnen de gestelde kaders wordt afgerond. De vraag van de leerkracht wordt duidelijk gedefinieerd en het project gezamenlijk uitgewerkt, waarop de uitvoering van de workshop of lessenreeks in de klas volgt. Na afloop wordt het proces en het product geëvalueerd door de leerkracht, de aanbieder en de Culturijcoach. Er wordt vastgesteld aan welke kerndoelen is gewerkt en welke koppeling met lesmethodes gemaakt kan worden. Vervolgens wordt het project opgenomen in het aanbod op www.cultuurprimair.nl zodat het voor andere scholen ook beschikbaar komt.

1. Inhoudelijke doelen

- De integratie van cultuuractiviteiten in het curriculum zorgt voor een rijkere leeromgeving, het stimuleert kennisoverdracht en de leermotivatie bij leerlingen. De kinderen leren met hoofd, hart en handen.
- Integratie van cultuuractiviteiten in het onderwijs is mogelijk wanneer leerkrachten inhoudelijk betrokken zijn, de regie kunnen nemen en de doelen helder voor ogen hebben. Hiervoor is betrokkenheid nodig op leerkracht- én directieniveau.
- De inzet van vakspecialisten (kunstenaars, cultuurinstellingen) voor de uitvoering van het cultuurprogramma draagt in grote mate bij aan de kwaliteit van het (cultuur)onderwijs.
- Er is scholing nodig bij leerkrachten én cultuuraanbieders om de samenwerking optimaal te laten verlopen. Deze scholing is met name nodig op het analyseren van de activiteiten (waarom doen we dit, waartoe, wat gebeurt er bij de leerling).

De samenwerking in de Culturij legt de regie bij de leerkracht. Over de werkwijze binnen de Culturij zijn scholen en cultuuraanbieders zeer tevreden. De intensieve samenwerking wordt als zeer prettig ervaren en het korte lijntje met de praktijk zorgt volgens de aanbieders voor een betere kwaliteit van hun projecten. “Je kunt nu direct zien of iets werkt”. Ook geeft deze manier van werken meer ruimte voor diepgang in de projecten.

Scholen en cultuuraanbieders wisselen veel expertise uit dankzij de Culturij. De rolverdeling is iets wat zich nog verder moet gaan ontwikkelen, maar er is een goede start gemaakt. Scholen zijn nog onwennig in het bevragen van de aanbieders. De aanbieders zijn wel heel erg positief over deze nieuwe rolverdeling en hopen dat deze ontwikkeling zich kan voortzetten.

De samenwerking wordt gecoached door een Culturijcoach. Ook die keuze blijkt zinvol; de coach bewaakt de gelijkwaardige samenwerking en ondersteunt bij het stellen van doelen en het gebruik van modellen, zoals Cultuur in de Spiegel.

Cultuureducatie met Kwaliteit vraagt een andere opstelling van de aanbieders richting het onderwijs. Zij moeten zich meer dienstbaar opstellen en zijn soms minder vrij in de ontwikkeling en uitvoering van hun aanbod. Aanbieders merken een veranderende vraag bij de scholen op; meer op maat gemaakt, meer aangepast op de schoolsituatie, leerdoelen en thema's. Deze ontwikkeling wordt door CultuurPrimair 3.0 gestimuleerd. De Culturij is het middel om de nieuwe samenwerkingsvorm tussen scholen en aanbieders te ondersteunen en te faciliteren.

2. Resultaten

A. Het stimuleren van ontwikkeling, verdieping of vernieuwing van curricula op scholen die zich daarmee onderscheiden

Dit onderdeel is de basis van het Culturijtraject: samen wordt aan de vernieuwing van het curriculum gewerkt. In 2014 zijn 44 nieuwe activiteiten in de Culturij ontwikkeld. Alle scholen zijn positief over de lessen die ontwikkeld zijn en in de meeste lessen is een duidelijke koppeling gemaakt tussen cultuuractiviteiten en andere lessen. Bij de meeste scholen wordt door de Culturijtrajecten anders tegen de kunstlessen aangekeken. Er is veel geleerd van de kunstenaars, bv het maken van een goede lesopbouw of de aanpak.

Er is ook een duidelijk leerpunt; het borgen en delen van de succeservaringen, waardoor er effect merkbaar wordt in het beleid van de school. De Culturij heeft zich deze eerste periode vooral op (enthousiaste) leerkrachten gericht. Dit was een goed startpunt en verwacht werd dat vanuit deze pioniers een 'olievlekwerking' zou optreden naar andere leerkrachten en directie. Leerkrachten die een positieve ervaring hebben opgedaan in de samenwerking in de Culturij en die zinvolle projecten hebben ontwikkeld, kunnen dit nu nog niet voldoende delen in de school. Veel directeuren staan weliswaar positief tegenover deelname aan de Culturij, maar 'bemoeien' zich verder niet met het project. In onze aanpak is de vertaling van de successen naar directieniveau nog niet voldoende geregeld. Daarmee blijft het in de klas en bij die ene leerkracht.

Actiepunt: aandacht en tijd voor kennisdeling, presentatiemiddagen, communicatie verbeteren met directie en schoolbesturen, overdracht stimuleren in schoolteams en het presenteren en delen van de projecten op de website cultuurprimair.nl

B. Het bevorderen van de deskundigheid van de leerkrachten en pedagogisch medewerkers.

Er zijn 7 scholingsmodules georganiseerd. Dit varieerde van coaching op maat voor een heel team op 1 school, tot een training Kunst in je curriculum van 3 dagdelen en de jaarlijkse "Culturij Werkconferentie" en de "Culturij Etalagemiddag". In totaal bereikten we 223 leerkrachten en 66 cultuuraanbieders met deze scholingsmodules.

Ook het meedoen aan een Culturijtraject valt onder deskundigheidsbevordering. In 2014 deden 61 leerkrachten en 36 cultuuraanbieders mee aan een of meerdere Culturijtrajecten. Door samen aan het cultuuraanbod te werken en het project te analyseren leert men meer over de doelen van cultuuronderwijs, wat het met de leerlingen doet en hoe de activiteiten geïntegreerd kunnen worden in het curriculum. Door de Culturij is er duidelijk meer aandacht bij de scholen voor het 'waarom' van de cultuuractiviteiten ; hoe draagt deze activiteit bij aan de onderwijskwaliteit? Dit kan voor elke school anders zijn, afhankelijk van de speerpunten van de school, de leerling populatie, het

specifieke project. Maar dat de vraag gesteld wordt, is cruciaal en voor vele leerkrachten een nieuwe eerste stap.

Elk Culturijtraject start met het bepalen van de doelen. Hierbij moet de behoefte van het onderwijs, en het leerproces van de leerling, het startpunt zijn. De meeste aanbieders geven aan dat ze zich nu bewuster zijn van de kerndoelen en er meer rekening mee houden bij de ontwikkeling van een nieuw project. Mede-verantwoordelijk worden voor de ontwikkeling van het cultuuraanbod is nieuw voor de leerkrachten. Zij komen in een gelijkwaardige samenwerking terecht met de aanbieders en dit wordt zeer gewaardeerd. Met deze aanpak komt de leerling centraal te staan. Het denken vanuit gezamenlijke leerdoelen is een proces dat nog in ontwikkeling is. Het zit nog niet in de werkwijze en aanpak van de leerkracht om cultuuronderwijs te integreren en te koppelen aan zijn leerdoelen en aanpak. 'Het is het een uur rekenen, een uur taal en dán pas cultuur'.

Actiepunt: Duidelijk is geworden dat de kennis van leerkrachten over de schooldoelen w.b cultuuronderwijs nog niet voldoende is. Deelname aan een Culturijtraject is niet voldoende dit kennisniveau te verbeteren. Aandacht hiervoor op directieniveau, uitwisseling tussen teamleden en extra bijscholing is nodig. Hier zal mee aandacht aan worden besteed.

C. Het bevorderen van samenwerking tussen scholen en de (culturele) omgeving.

In 2014 zijn 18 Culturij-projecten op de website www.cultuurprimair.nl geplaatst. Deze worden via de site dus gedeeld met andere scholen, en kunnen geboekt worden. Op de Etalagemiddag in oktober 2014 zijn enkele ontwikkelde Culturijtrajecten uitgelicht. De makers belichtten hun samenwerkingsproces en het product. De verwachting is dat de nieuw ontwikkelde activiteiten met name rond mei 2015 geboekt gaan worden voor het volgend schooljaar.

Daarnaast zijn er in 2014 3 'Avonturen' ontwikkeld door CultuurPrimair (onderbouw, middenbouw, bovenbouw). Een avontuur is een reeks van activiteiten die qua thema of leerdoel goed op elkaar aansluiten. In het verslag van 2015 zullen we hier de resultaten van kunnen tonen.

De samenwerking tussen scholen en cultuuraanbieders is de kern van CultuurPrimair 3.0. Alle activiteiten zijn hierop gericht, met als kernactiviteit het Culturijtraject. De Culturij wordt door de deelnemers beschouwd als een effectieve ontmoetingsplek voor leerkrachten en cultuuraanbieders, waarbij ieder in zijn eigen kracht zit.

Voor veel aanbieders heeft de Culturij het inzicht in de behoeftes van scholen duidelijk verbeterd. Dit komt voort uit het feit dat de scholen nu zelf met vragen naar de aanbieders komen in plaats van

andersom. Ook het intensieve contact met de praktijk wordt genoemd als reden voor meer inzicht. Iedereen is erg positief over de ontwikkeling waarin scholen zelf met vragen komen. Ze hopen allemaal dat deze ontwikkeling doorgezet kan worden en ondersteund zal blijven zodat er een structurele verandering kan plaatsvinden. “Je ziet dat ze het oppakken, maar dit is pas een beginnetje.”

De aanbieders geven aan dat hun aanbod is veranderd door de Culturij. Sommige aanbieders richten zich nu meer op aanbod dat aansluit bij een bepaalde methode. De verandering die het meest wordt genoemd is dat het aanbod nu beter aansluit op het onderwijs doordat er meer kennis vanuit de praktijk komt, vanuit de leerkracht. Andere genoemde veranderingen zijn dat de projecten nu specifiek, diepgaander en minder abstract zijn, ook komen de kerndoelen in de projecten nu duidelijker naar voren.

Actiepunt: Tijdsinvestering moet gefaciliteerd worden door de school en het schoolbestuur. Nu gebeurt er nog erg veel in eigen tijd van de leerkrachten.

Voor aanbieders die niet op maat kunnen werken voor scholen gaan we op zoek naar andere manieren om tot een betere samenwerking te komen. Te denken valt aan een klankbordgroep van leerkrachten, meedenken over thema's en rondleidingen.

D. Het bevorderen van de totstandkoming van instrumenten voor het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen.

Op de website cultuurprimair.nl wordt een analyse instrument gebouwd. Hiermee kunnen scholen hun keuze uit de aangeboden cultuuractiviteiten analyseren. In het eerste jaar van CMK is geëxperimenteerd met het gebruik van Cultuur in de Spiegel als analyse instrument. Hier zijn de reacties heel wisselend op. De meeste scholen maken er (nog) geen gebruik van. Na een uitgebreid onderzoek is gekozen om de school zelf te laten kiezen op welke vlak ze hun cultuurprogramma willen analyseren. Zij kunnen binnenkort kiezen uit verschillende modellen voor de digitale analyse:

1. Cultuur in de Spiegel
2. 21st century skills
3. Creatief proces van het S.L.O
4. Kerndoelen
5. Disciplines

Duidelijk is geworden dat het analyseren van activiteiten en het beoordelen van de culturele ontwikkeling van leerlingen op het gebied van cultuuronderwijs nog niet in het systeem van de school zit.

Actiepunt: CultuurPrimair moet het analyse instrument en de nieuwe mogelijkheden 'in de markt zetten'. In het voorjaar 2015 worden hier bijeenkomsten voor schoolteams over georganiseerd. Daarnaast vindt uitleg en communicatie plaats via de nieuwsbrief, website en netwerkmiddagen.

3. Welke kansen en bedreigingen zijn er voor een succesvolle voortzetting van de activiteiten in 2015 en 2016?

Kansen:

De maatschappelijke discussie gaat steeds meer over de brede ontwikkeling van kinderen. Ook schoolbesturen zijn hiermee bezig in hun strategisch beleid. Het onderwijs moet leerlingen niet voorbereiden op de citotoets, maar voorbereiden op de toekomst waarbij nieuwe vaardigheden nodig zijn, de zogenaamde 21st century skills. Cultuuronderwijs kan hier een waardevolle rol in spelen. Het belang van cultuuronderwijs wordt hiermee groter voor de scholen.

Bedreigingen:

De website cultuurprimair.nl werkt nog niet naar behoren. Het is cruciaal voor het halen van de doelstellingen van CultuurPrimair 3.0 dat de digitale tools goed werken en dat de gebruikers een positieve eerste ervaring hebben. Dat is nu nog niet voldoende gelukt. Hier is in het najaar van 2014 onderzoek naar gedaan onder de gebruikers. Er wordt nu hard gewerkt aan de verbeteringen.

Hoewel er een duidelijk verandering zichtbaar is in de scholen op het gebied van cultuuronderwijs, gaat de ontwikkeling langzaam. Er is wellicht meer tijd nodig om de gewenste veranderingen door te voeren dan de gestelde 4 jaar. Op dit moment staat cultuuronderwijs nog niet hoog op de agenda op bestuursniveau in het onderwijs.

4. Welke aanpassingen of extra inspanningen zijn nodig om de voortgang te bevorderen, succes te waarborgen en/of risico's het hoofd te bieden?

A. Behaalde successen moeten meer gedeeld worden, zowel op leerkracht- als op schoolniveau. Er is een sterker platform nodig voor het breed bekend maken van de positieve ontwikkelingen, en de winst die het oplevert voor de onderwijskwaliteit. Zodat niet alleen de pioniers maar het gehele onderwijssysteem mee gaat bewegen. De communicatie hierover loopt via nieuwsbrieven, netwerkbijeenkomsten, teamvergaderingen, de website en scholing. We moeten ook meer stimuleren dat cultuur onderwerp van gesprek wordt binnen de school.

B. Doorlopende communicatie op alle niveaus: leerkracht, directie én schoolbestuur. Integratie van cultuuronderwijs kan alleen verduurzaamd worden als hier op alle drie de niveaus aandacht voor is. Met name het faciliteren in tijd en middelen ontbreekt nu door een lage prioriteit voor het onderwerp op het niveau van de besturen.

C. Meer tijd voor scholing van leerkrachten en cultuuraanbieders. Scholing zorgt voor inzicht in de doelen van cultuuronderwijs, en dit inzicht zorgt weer voor bewuste keuzes, meer communicatie met aanbieders en een betere integratie van cultuuronderwijs.